

روزشمار جنگ

دوشنبه

۱۳ مرداد ۱۳۶۵

۲۷ ذی‌قعدة ۱۴۰۶

۴ اوت ۱۹۸۶

۳۵۷

در حالی که نیروهای خودی در حال تدارک مقدمات اجرای عملیات در منطقه دربندیخان، می‌باشند، گزارش وزارت کشور به نقل از منابع داخل عراق حاکی از برخی تحرکات نظامی عراق در مناطق مجاور این منطقه است. طبق این گزارش، عراق در محور "بمو" در دشت ذهاب اقدام به جمع‌آوری سیم‌های خاردار و میدان‌های مین و نیز استقرار تعدادی موشک برای مقابله با هواپیماهای ایرانی در بالای "بمو"، کرده است. با توجه به این تغییر وضعیت، احتمال دارد که عراق قصد تحرکاتی را در این محور و محورهای همجوار داشته باشد.^(۱) همچنین دشمن در حدود دو گردان زرهی به استعداد ۶۰ دستگاه تانک و ۴۰ دستگاه نفربر در منطقه "بمو" و "زیمناکوه" در منطقه دشت ذهاب مستقر نموده‌است. گفتنی است که "بمو" مرتفع‌تر از ارتفاعاتی است که سد دربندیخان را در خود جای داده‌اند.^(۲)

۳۵۸

یک نفت‌کش یونانی موسوم به کنکاردینوس (Dinos-Konder)^(۳) به وزن ۳۲۰۷۲۰ تن بامداد امروز در جریان یک حمله هوایی در خلیج فارس از خطر اصابت یک راکت شلیک‌شده به سوی آن، گریخته است. ناخدای این نفت‌کش در تماس امروز وزارت کشتی‌رانی تجاری یونان با وی، گفت که یک راکت از هلی‌کوپتری ناشناس به سوی این نفت‌کش شلیک شد اما به آن اصابت نکرد و در فاصله ۱۵ متری مقابل نفت‌کش که در ۲۳ مایلی جنوب غربی دوبی در حرکت بود، منفجر شد. به گفته همین منبع، نفت‌کش کنکاردینوس که دارای ۳۶ خدمه می‌باشد، به سوی قطر در حرکت است.^(۴)

۳۵۹

پایگاه روستاهای "گرچی" و "شمس" در غرب "اشنویه" مورد تهاجم عوامل حزب دمکرات واقع شد و هر دو پایگاه سقوط کرد. بر اثر این حمله - که در ساعت ۲۳ روز جاری صورت گرفت - از نیروهای خودی ۶ تن شهید و ۲۳ تن اسیر و از ضدانقلابیون نیز ۴ تن کشته شدند. این دو پایگاه در فاصله دو کیلومتری از همدیگر قرار گرفته و روی هم دید مستقیم

داشتند. هر دو پایگاه، شب هنگام و به‌طور همزمان مورد تهاجم واقع شده و در تصرف آنها از نیروهای نفوذی بومی استفاده شده‌است. این نکته در خور تأمل است که اکثر اسیران از نیروهای مشمول بومی بوده‌اند و از نیروهای غیربومی اعزامی از سایر نقاط کشور به جز دو تن که اسیر شده‌اند، همگی به شهادت رسیده‌اند. نیروهای مهاجم بعد از عملیات خود به سمت لولان واقع در خاک عراق حرکت کرده‌اند و در مسیر خود با چند پایگاه دیگر نیز درگیر شده‌اند که بر اثر درگیری با نیروهای پایگاه جلدیان، چهار تن از نیروهای خودی شهید و دو تن از نیروهای مهاجم به هلاکت رسیدند.^(۵)

۳۶۰

به دنبال سیاست رژیم بعثی عراق در تخریب شهرها و روستاهای شمال عراق بخصوص در استان‌های سلیمانیه و کرکوک، نشریه "النهضة" وابسته به مجلس اعلاي انقلاب اسلامی عراق ضمن انتشار اسامی حدود ۲۰ روستا که اخیراً منهدم شده‌اند، نوشته‌است: «معمولاً ساکنان این روستاها به مناطق دیگری که تحت کنترل دستگاه امنیتی رژیم عراق است، کوچ داده شده‌اند».^(۶)

۳۶۱

به گزارش خبرنگار واحد مرکزی خبر از سنندج، بزرگ‌ترین انبار ذخیره مهمات ارتش عراق واقع در حدفاصل شهر سلیمانیه و کرکوک را یک گروه شورشی از مخالفان حزب بعث منفجر کردند. براساس این گزارش، ۱۵۰ دستگاه تریلی و کامیون‌های شخصی که مأموران حزب بعث برای حمل مهمات به جبهه‌های جنگ به کار می‌بردند، به آتش کشیده شد و یک کارخانه اسفالت‌سازی متعلق به وزارت راه و ترابری عراق که در مجاورت این انبار واقع شده بود، به کلی با خاک یکسان شد و حداقل ۶۰ دستگاه ماشین‌آلات سنگین نیز در جریان انهدام این کارخانه طعمه حریق شد و سوخت. منابع مطلع خسارت‌های ناشی از انفجار این انبار و کارخانه اسفالت را میلیاردها دینار برآورد کرده‌اند و تلفات جانی را حداقل ۲۰۰ تن کشته و بیش از ۱۰۰۰ نفر زخمی تخمین زده‌اند. از سوی دیگر، انفجار بزرگ‌ترین انبار مهمات ارتش عراق، خسارت فراوانی نیز به روستاییان مجاور وارد آورده‌است به‌طوری که در شهرک الهی شش تن و در روستای قوش‌قایه هفت تن بر اثر برخورد ترکش انفجار کشته شدند. طبق این گزارش، در حال حاضر کلیه شهرک‌ها و روستاهای مجاور این انبار از سکنه خالی است. در همین حال همزمان با این اقدام، گروه دیگری از مخالفان صدام که در ارتش این کشور خدمت می‌کنند، طی عملیات‌های جداگانه‌ای ۱۳ انبار مهمات دیگر را در شهرهای موصل، بصره و جلوله در استان بعقوبه منفجر کردند که این انفجارها خسارت‌ها و تلفات سنگینی داشته است. گفته می‌شود وقوع این انفجارها موجی از وحشت در بین سران حزب بعث در رابطه با ادامه جنگ ایجاد کرده‌است.^(۷)

۳۶۲

سرهنگ ستاد "احمد ترابی الراشد" رئیس ستاد لشکر ۲۷ و جانشین تیپ ۲۴ زرهی عراق که در عملیات کربلای ۱ اسیر شده‌است، امروز طی مصاحبه‌ای به تشریح وضعیت نظامی عراق پرداخت. وی گفت: «عراق پس از عملیات والفجر ۸ و آزادسازی فاو، با دو شکست عمده نظامی و سیاسی مواجه گردید: در بعد نظامی، ارتش عراق سپاه هفتم خود را که پس از حدود پنج سال تلاش و سرمایه‌گذاری وسیع اقدام به سازمان‌دهی آن کرده‌بود، از دست داد و عمده فرماندهان آن کشته، مجروح و یا اسیر شدند. با متلاشی شدن سپاه هفتم عراق، تأثیرات کلی آن به سرعت به سایر سپاه‌های دیگر عراق سرایت کرد و تقریباً سایر پرسنل ارتش عراق با این اعتقاد که دور جدیدی در جنگ تحمیلی از نقطه نظر تاکتیکی به‌سود نیروهای اسلام به‌وجود آمده، اطمینان به نفس خود را از دست دادند. لذا لزوم برقراری نوعی توازن نظامی که بتواند شکست فاو را جبران کند به‌عنوان یک اصل مهم مورد توجه هیئت حاکمه بغداد قرار گرفت. عملیات والفجر ۸ به مثابه یک تیغ جراحی بود که یکی از شریان‌های حیاتی رژیم عراق را قطع کرد. شهر فاو و جنوب استان بصره من حیث المجموع مرکز ثقل اقتصادی و دهلیز سیاسی رژیم صدام محسوب می‌شد. هنگامی که عراق شهر فاو را از دست داد، بدون استثنا هیئت حاکمه رژیم صدام به‌شدت تکان خورد. من در زمره افسرانی بودم که به محض اطلاع از عملیات والفجر ۸، شجاعت، مهارت و قدرت نظامی رزمندگان ایرانی را تحسین کردم. به هر حال عملیات والفجر ۸، ضربه شکننده روحی را برای ارتش عراق به‌همراه داشت.

اما در بعد سیاسی، حامیان عراق - که صدای طبل‌های جنگی صدام را از دور می‌شنوند - با اجرای عملیات والفجر ۸ دریافتند که بیهوده به تبلیغات پوچ عراق دل بسته بودند و به همین دلیل واکنش‌های تند و عجولانه‌ای از خود نشان دادند. پاره‌ای از سران کشورهای عربی درصدد بودند تا موضع سیاسی خود را در قبال جنگ تحمیلی تغییر دهند. این تعاریف و این پی‌آمدها موجب شد تا بغداد طرح یک دفاع متحرک را به اجرا در آورد و به فاصله چند ماهی با بسیج کلیه امکانات خود شهر مهران را که از لحاظ استراتژیکی به هیچ وجه با فاو قابل مقایسه نیست، اشغال کند. رژیم عراق با اشغال این شهر بار دیگر کوشید طبل‌های جنگی خود را به صدا در آورد اما از بخت بد صدام، این هیاهو چندصباحی دوام نیافت و شهر مهران با یک حمله سریع از جانب نیروهای ایران آزاد شد.^(۸)

۳۶۳

به دنبال تعویض فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی، برخی این امر را نشانه‌ای از اصلاحات داخلی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی محسوب کردند؛ بخصوص در محافل خارجی، این قضیه بازتاب نسبتاً وسیعی به همراه داشت؛ از جمله، رادیو بی.بی.سی. امروز طی گزارشی در این باره، گفت: «آنچه موجب برداشتن سرهنگ صیادشیرازی از مقام فرماندهی

نیروی زمینی ارتش شد، بنا برپاره‌ای گزارش‌ها نوع روابط او با سپاه پاسداران بوده‌است. در تهران به طور گسترده گفته می‌شود که محسن رضایی فرماندهی سپاه پاسداران، سرهنگ صیادشیرازی را در سقوط شهر مهران در بخش مرکزی جنگ با عراق در ژوئن (خرداد) گذشته، مقصر دانسته است.^(۹) و نیز: «انتخاب سرهنگ حسینی سعدی به فرماندهی نیروی زمینی در حالی است که محسن رضایی به پیروزی رسید. با توجه به این که ایران برای حمله بزرگی آماده می‌شود، احتمالاً بار دیگر حملات امواج انسانی از سر گرفته می‌شود. در هرحال از این پس در هرگونه همکاری و هماهنگی میان سپاه و ارتش، این نظر سپاه است که در آن به کرسی خواهد نشست.»^(۱۰)

در واکنش به آثار تخریبی چنین تحلیل‌هایی، آیت‌الله خامنه‌ای رئیس شورای عالی دفاع، ضمن تأکید بر لزوم حفظ وحدت در بین نیروهای مسلح، گفت: «تمام کسانی که در میدان نبرد به کار مقدس، سنگین و پر ارزش دفاع از میهن، انقلاب و اسلام مشغول‌اند، ارجمند هستند. ارتش و سپاه دو بازوی قوی برای انقلاب‌اند و هرکس کوشش کند اینها را تضعیف کند و یا این که القاء نماید که یکی از این دو سازمان باید به نفع دیگری کنار رود، خائن به انقلاب و امام است.» رئیس‌جمهور تأکید کرد: «در داخل ارتش و سپاه آنها که مؤمن‌تر و فداکارترند با ارزش‌اند. اگر همکاری ارتش و سپاه نبود، نه فاو و نه پیروزی‌های دیگر را نداشتیم.»^(۱۰)

۳۶۴

امروز نیز هزاران نیروی داوطلب رزمی و پشتیبانی از شهرهای مهریز، یزد، اصفهان، ساری، کاشمر، مشهد، بوشهر و میبد به صفوف رزمندگان جبهه‌ها پیوستند و همزمان، عده‌ای از ایرانیان مقیم کویت کمک‌های خود به جبهه را تقدیم رئیس‌جمهور کردند. امروز عده‌ای از نیروهای پاسدار و وظیفه سپاه پاسداران ناحیه ویژه قم پس از گذراندن دوره آموزشی رزمی، با اجرای مراسم سینه‌زنی و نوحه‌خوانی و با سر دادن شعارهای "جنگ جنگ تا رفع فتنه در جهان، برای فتح کربلا پیش به سوی جبهه‌ها"، در میان بدرقه مردم در قالب یک تیپ عازم جبهه‌ها شدند. همچنین اولین کاروان موسوم به "کربلای ۱" متشکل از سه تیپ رزمی تخصصی از استان اصفهان و جمعی از نیروهای فنی تخصصی استان مازندران شامل امدادگر، مکانیک، سرویس‌کار، جوش‌کار، راننده ماشین‌های سنگین، آرایشگر، خطاط و نیروهای تبلیغی از طریق ستاد پشتیبانی جنگ جهادسازندگی استان مازندران نیز راهی جبهه‌های نبرد شدند.^(۱۱) همچنین تعدادی از رزمندگان بسیج سپاه پاسداران منطقه ۱ ثارالله پس از طی دوره آموزش نظامی، از محل پادگان ولی عصر (عج) در تهران در قالب یک تیپ راهی جبهه‌ها شدند.^(۱۲)

در همین حال، عده‌ای از ایرانیان مقیم کویت چکی به مبلغ ۳۲۲۲۹۰۰ ریال به منظور کمک و حمایت از رزمندگان اسلام تقدیم رئیس شورای عالی دفاع کردند.^(۱۳)

مواضع ایران در قبال تحرک سیاسی تبلیغی جدید عراق اعلام شد. رئیس‌جمهور و رئیس‌شورای عالی دفاع پیشنهاد پنج ماده‌ای دو روز قبل صدام حسین مبنی بر اعلام آتش‌بس را که به صورت یک نامه سرگشاده خطاب به رهبران ایران اعلام شده بود، قاطعانه رد کرد. آقای خامنه‌ای رئیس‌جمهور که در مراسم صبحگاه ستاد نیروی زمینی سخن می‌گفت، خاطرنشان کرد: «آن روزی که صدای مستانه بغداد در دشت‌های خونین خوزستان به دنیا منعکس می‌شد، کسی ادعا نمی‌کرد که باید به مرزهای بین‌المللی برگردیم؛ ما به تمامی هیئت‌های صلح پیشنهاد می‌کردیم که عراق ابتدا به مرزها برگردد اما آنها قبول نمی‌کردند، ولی امروز که احساس ضعف و عجز می‌کنند، می‌گویند بیایید بدون تنبیه متجاوز آشتی کنید!» وی تأکید کرد: «ما گوشمالی و تنبیه متجاوز را علاج قطع ریشه تجاوز می‌دانیم. اگر ما متجاوز را پس از شش سال فسادانگیزی، بدون مجازات رها کنیم کسی نمی‌تواند امیدوار باشد که تجاوز وجود نخواهد داشت. ما ندای عجز صدام را از لابه‌لای سخنان او شنیدیم اما پاسخ ما پاسخ قاطع رزمندگان ماست که در میدان نبرد به او خواهند داد.»^(۱۴) رادیو پکن در این باره گفت: «خامنه‌ای رئیس‌جمهور ایران تنبیه متجاوز و انجام حمله نهایی را لازم شمرد و پیشنهاد صلح عراق را رد کرد و ضمن تشریح پیشنهاد صلح عراق، گفت: نیروهای ایران در جبهه‌ها پاسخ صدام را خواهند داد.»^(۱۵)

نامه سرگشاده دو روز قبل صدام حسین امروز نیز مورد تحلیل رسانه‌های خارجی قرار گرفت. خبرگزاری فرانسه از بغداد به نقل از ناظران سیاسی در بغداد، نوشت: «عقیده بر این است که نامه سرگشاده صدام حسین به رهبران ایران در روز یکشنبه، آخرین تلاش عراق به منظور اجتناب از درگیری وسیعی است که تلفات انسانی آن برای دو کشور متخاصم سنگین خواهد بود. ناظران مذکور در بغداد متذکر می‌شوند که صدام با تأکید بر قاطعیت عراق در دفاع از خاک خود و باز گذاشتن در بر روی وساطت‌های صلح، پیام خود را ماهرانه متوازن ساخته است... صدام در ۱۹ ژوئیه گذشته (۲۸ تیر) تصریح کرده بود که حدود ۷۵۰ هزار رزمنده ارتش خلقی عراق در حال آماده‌باش هستند و در صورت نیاز می‌توانند به جبهه ملحق شوند.»^(۱۶)

اما روزنامه لوموند، انتشار نامه سرگشاده صدام حسین را به عنوان یک رئیس‌جمهور، غیر معمول تلقی کرد و خاطرنشان ساخت که منظور از این اقدام در وهله اول افکار عمومی مردم عراق است که از یک جنگ پایان‌ناپذیر خسته شده‌اند و در مرحله دوم جامعه بین‌المللی می‌باشد که از پی آمدهای این جنگ احساس نگرانی می‌کنند.^(۱۷)

همچنین روزنامه "لوکوتیدین دویاری" چاپ پاریس نوشت: «این نامه سرگشاده صدام در نهایت نشان دهنده نوعی نگرانی در محافل رهبری عراق است که نیروهای مسلح آنها هیچ‌گاه

موفق نشدند از برتری تجهیزاتی خود بهره‌برداری کنند و بدون تردید مخاطب این نامه بیشتر جامعه بین‌المللی است تا به ملاحظات که همه، پاسخ آنها را از قبل می‌دانستند.^(۱۸)

۳۶۷

یک مقام دولتی عربستان در سخنانی که از رادیو ریاض پخش و از رادیوهای منطقه، بی.بی.سی. و صدای امریکا تکرار شد، به رسانه‌های گروهی ایران پرخاش کرد و گزارش‌های آنها را در مورد نقش عربستان در جنگ عراق علیه ایران، رد کرد. رادیو ریاض به نقل از این مقام گفت: «عربستان با تمام قدرت از امکاناتی که در اختیار دارد، استفاده و از خاک و حقوق مشروع خود و کشورهای برادر (کویت) دفاع خواهد نمود.»^(۱۹) خبرگزاری فرانسه نیز ضمن اعلام این خبر افزود: «این واکنش عربستان به دنبال هشدار روز ۲۷ ژوئیه (۵ مرداد) حجت‌الاسلام رفسنجانی رئیس مجلس ایران به کشورهای عرب خلیج (فارس) که عراق را در جنگ با ایران حمایت می‌کنند، عنوان شد. رئیس مجلس ایران گفته‌است: این کشورها در صورتی که کمک‌های خود به بغداد را ادامه دهند، مسئول جنایات رژیم عراق قلمداد می‌شوند.»^(۲۰)

۳۶۸

معاون کشوری دبیرکل حزب بعث سوریه، حمایت از ایران در جنگ با عراق را عامل مقابله با تهدید رژیم صهیونیستی علیه امت عرب دانست. وی در سخنرانی خود گفت: «خطر اساسی که وجود ملت عرب را تهدید می‌کند، خطر رژیم صهیونیستی است و سوریه از این دیدگاه جنگ ظالمانه رژیم عراق علیه انقلاب اسلامی ایران را محکوم می‌نماید. پیروزی انقلاب اسلامی ایران باعث تغییر استراتژی منطقه به نفع جنبش‌های آزادی‌بخش ملی و مخصوصاً مسئله فلسطین شد، لذا آثار ویرانی این جنگ علیه مسئله اساسی ملت عرب بوده‌است و نقش مشکوک رژیم بغداد را با آغاز کردن این جنگ برملا ساخت.»^(۲۱)

۳۶۹

برخی روزنامه‌های کویتی امروز پیش‌بینی کردند: «عراق با دستیابی به هواپیماهای حامل سوخت، قادر خواهد بود تأسیسات نفتی ایران در دو جزیره سیری و لارک را مورد حمله قرار دهد.»^(۲۲) در همین حال، خبرگزاری ژاپنی کیودو به نقل از منابع نفتی در تهران، امروز اعلام کرد: «ایران استفاده از ترمینال نفتی شناور در آب‌های ساحل جزیره لارک در تنگه هرمز را که تنها یک ماه از فعالیت آن می‌گذرد، متوقف کرده و بارگیری نفت‌کش‌های بین‌المللی را در جزیره سیری در داخل خلیج فارس انجام می‌دهد. منابع یادشده اظهار داشتند: تمامی پنج نفت‌کش عظیم که ظرفیت بارگیری هر یک از آنها بیش از ۳۵۰ هزار تن بوده و از آنها به عنوان ذخیره در ترمینال شناور استفاده می‌شود، پنجشنبه گذشته به جزیره سیری واقع در ۲۱۰ کیلومتری جنوب غربی جزیره لارک باز گردانده شدند. منابع نفتی در تهران معتقدند که این تصمیم ناشی از کاهش ارسال نفت خام ایران به علت بدی هوا در ماه گذشته

بوده‌است. براساس یک برآورد مقدماتی کارشناسان نفتی، میزان ارسال نفت ایران در ماه ژوئیه (تیرماه) به‌طور متوسط برابر ۱/۲ میلیون بشکه در روز بوده‌است، در حالی‌که این رقم در اثنای چندین ماه گذشته به‌طور متوسط معادل ۱/۵ میلیون بشکه در روز بود.^(۲۳)

۳۷۰

در شماره امروز روزنامه حریت چاپ ترکیه اعلام شد که در نتیجه ادامه جنگ بین ایران و عراق و تدابیری که حکومت عراق اتخاذ کرده‌است، مشکلاتی در صادرات نفت آن کشور از طریق زمینی به‌وجود آمده‌است، که این امر باعث کمبود مواد سوختی نفتی در چهارده استان ترکیه شده‌است. حریت به نقل از مسئولان شرکت نفت ترکیه نوشته‌است که به دنبال این مسئله و با پایان یافتن ذخایر نفتی ترکیه در استان‌های دیاربکر، سیبرت، الازیغ، ماردین، وان، تبلیس، موش، پین‌گول، شانلی‌عرفا، توحلی، مالاقیا، اعزی، ادی بامان و حکاری، این کشور با کمبود شدید مواد نفتی روبه‌روست. حریت افزود: پالایشگاه باتمان واقع در استان سیبرت برای برطرف کردن کمبودهای موجود، با ظرفیت کامل شروع به کار کرده‌است.^(۲۴)

۳۷۱

در سمینار مدیران کل وزارت کار و امور اجتماعی سراسر کشور، ضمن تشریح وضعیت نامناسب اقتصادی و فشارهای آن، بر حمایت از محرومان و مستضعفان و جلوگیری از اخراج کارگران از کارخانه‌ها تأکید شد. وزیر کار و امور اجتماعی (ابوالقاسم سرحدی‌زاده) در این سمینار با اشاره به اثرهای کاهش قیمت نفت بر اقتصاد و صنعت کشور، گفت: «بر اثر تنگنای اقتصادی، بیشترین فشار بر طبقات محروم و مستضعف جامعه وارد می‌شود و باید تلاش ما برای تثبیت و حاکمیت مستضعفان باشد. باید سعی کنیم که در این راستا کارگران، کشاورزان و کارمندان که درآمد ثابتی دارند فشار کمتری را متحمل شوند... دولت باید از کارگران در مقابل گرفتاری‌های اقتصادی حمایت کرده و نگذارد که این نیروی ارزنده سرگردان شوند.» وی با تأکید بر این‌که بخش عظیمی از صنایع ما نیاز ارزی ندارد، گفت: «تنها صنایع فلزات و صنایع شیمیایی ممکن است به‌خاطر مسائل ارزی دچار صدماتی شود و اگر واحدی موقتاً تعطیل شود، نیروی کار آن به واحد دیگری منتقل می‌شود. ما قویاً اخطار کرده‌ایم که اجازه هیچ‌گونه اخراجی را نخواهیم داد و این دستور دولت خدمت‌گزار است و شورای اقتصاد نیز باین مسئله موافقت کرده‌است.»

آن‌گاه معاون اقتصادی و بازرگانی وزارت صنایع (آقای جمشیدی) به تشریح نیازهای ارزی واحدهای تولیدی تحت پوشش وزارت صنایع در سال ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ و اولویت‌بندی کردن تولیدات واحدهای تحت پوشش و سیاست تأمین ارز مورد نیاز پرداخت: «در وزارت صنایع با توجه به شرایط موجود، هفت سناریو تنظیم شده و در هر سناریو هفت اولویت در نظر گرفته شده [است]. اولویت‌ها شامل ۱۳ رشته صنعتی نظیر صنایع قند، سیمان، شیر و لبنیات، صابون، داروسازی، خوراک دام و صنایع آجری می‌باشند که به میزان ۸۰ درصد ارز آنها

تأمین خواهد شد. اولویت دوم صنایع نظیر چرم، قالی، روغن موتور و کارت‌ن برای مصارف ضروری هستند [که] با تأمین ۵۰ الی ۶۰ درصد نیازهای ارزی آنها، می‌توانیم از ۶۰ تا ۷۰ درصد ظرفیت آنها استفاده کنیم. برای اولویت‌های بعدی، برنامه ما در وزارت صنایع تشویق به صادرات صنعتی این صنایع می‌باشد.^(۲۵)

۳۷۲

روزنامه جمهوری اسلامی امروز در سر مقاله خود ضمن حمله به قانون تشدید مجازات محترکان و گران‌فروشان در موقعیت خاص کنونی کشور، نوشت: «تصویب نهایی قانون تشدید مجازات محترکان و گران‌فروشان توسط نمایندگان مجلس شورای اسلامی موجب پدید آمدن سؤالاتی در اذهان مردم شد که عموماً حکایت از یک نگرانی عمومی در زمینه برخورد آینده مسئولان قضایی با محترکان و گران‌فروشان دارد. محور اصلی سؤال‌هایی که ذهن مردم را به خود مشغول داشته، این است که آیا در این قانون می‌توان دیو احتکار و گران‌فروشی را از پا درآورد یا خیر؟ سؤال اساسی این است که چرا نباید در این قسمت از قانون، مواد غذایی مشخصی مانند برنج، گوشت، مرغ، تخم‌مرغ، فرآورده‌های لبنیاتی و بسیاری کالاهای دیگر که ملعبه دست گران‌فروشان و محترکان هستند، نام برده شود تا قانون از صراحت لازم برخوردار باشد.» این روزنامه در نهایت، این قانون را مصداق چنین شعری می‌شمارد: «شیری بی دم و سر و اشکم که دید؟ این چنین شیری خدا خود نافرید.»^(۲۶)

۳۷۳

روزنامه جمهوری اسلامی یک نامه وارده با امضای یکی از رزمندگان را در شماره امروز خود درج کرده‌است که در آن به نحو زیر وضعیت اجتماعی شهرها مورد بررسی انتقادی قرار گرفته‌است: «رزمندگان وقتی که به مرخصی می‌آیند با ناراحتی به منطقه باز می‌گردند که ما خودمان شاهد هستیم. آیا هنوز وقت آن نرسیده که جلو نوارهای موسیقی در اماکن عمومی، قاچاقچیان، محترکان، گران‌فروشان، پانکی‌ها، بدحجاب‌ها، فیلم‌های مبتذل، ترانه‌هایی که به صورت سرود در بازار به فروش می‌رسد، گرفته شود؟ من نمی‌دانم چرا اینها آزاد گذاشته شده‌اند؟ چرا رسیدگی نمی‌شود؟ امان از روزی که دیگر برای هیچ کس بهانه‌ای در مقابل شهدا و اسرا و مفقودین نباشد که به هر صورت بهتر است هرچه زودتر جلو فسادها گرفته شود و با قاطعیت رفتار شود.»^(۲۷)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳/۵/۶۵

- ۱- سند شماره ۰۸۳۸۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس مرکز فرماندهی کل سپاه، به نیروی زمینی سپاه، ۱۳۶۵/۵/۱۳
- ۲- سند شماره ۰۱۵۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش نوبه‌ای و اطلاعاتی شماره ۲۴" (اطلاعات نیروی زمینی سپاه)، ۱۳۶۵/۵/۱۸، ص ۳.
- 3- Sreedhar Kapil Kaul, Tanker War, Aspect of Iraq – Iran War (1980 – 88), New Delhi, ABC, Publishing House 1989, P.109.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۹، ۱۳۶۵/۵/۱۵، ص ۱۰، آتن، خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۵/۵/۱۴؛ و سند شماره ۰۹۱۵۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "لیست کشتی‌های سانحه‌دیده در خلیج فارس"، نیروی دریایی سپاه، ۱۳۶۸/۱۰/۱۸.
- ۵- سند شماره ۰۲۲۱۱۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۵/۲۸، ص ۱۳.
- ۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۴، ص ۲، تهران، واحد مرکزی خبر.
- ۷- پیشین، سندج، واحد مرکزی خبر.
- ۸- روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۵/۱۳، ص ۳.
- ۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۸، ۱۳۶۵/۵/۱۴، ص ۵ و ۶، به نقل از رادیو بی.بی.سی، ۱۳۶۵/۵/۱۳.
- ۱۰- مأخذ شماره ۶، ص ۱۲.
- ۱۱- مأخذ شماره ۶، ص ۴.
- ۱۲- مأخذ شماره ۶، ص ۱.
- ۱۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۳، ص ۲.
- ۱۴- روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۵/۱۴، ص ۳.
- ۱۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۰، ۱۳۶۵/۵/۱۶، ص ۸، به نقل از رادیو پکن (بخش فرانسه).
- ۱۶- مأخذ شماره ۹، ص ۹ و ۱۰، بغداد خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۵/۵/۱۳.
- ۱۷- مأخذ شماره ۹، ص ۱۳، به نقل از روزنامه لوموند.
- ۱۸- اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، "بررسی مطبوعات جهان"، نشریه شماره ۱۱۷۵، ۱۳۶۵/۷/۹، ص ۲۰، به نقل از روزنامه فرانسوی "لوکوتیدین"، ۴ اوت ۱۹۸۶؛ و مأخذ شماره ۹، ص ۱۱ و ۱۳.
- ۱۹- روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۵/۱۴، ص ۲۰، به نقل از رادیوهای ریاض، بی.بی.سی. و امریکا.
- ۲۰- مأخذ شماره ۹، ص ۲۵ و ۲۶، ریاض، خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۵/۵/۱۳.
- ۲۱- روزنامه رسالت، ۱۳۶۵/۵/۱۳، ص ۱۰، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۲۲- سند شماره ۰۲۲۶۱۱۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۹ و ۱۰.
- ۲۳- مأخذ شماره ۹، ص ۲۳ و ۲۴، تهران، خبرگزاری کیودو، ۱۳۶۵/۵/۱۳.
- ۲۴- مأخذ شماره ۶، ص ۳، آنکارا، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه حریت.
- ۲۵- مأخذ شماره ۶، ص ۱۲؛ و روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۵/۱۳، ص ۱۵.
- ۲۶- روزنامه جمهوری اسلامی، سرمقاله، ۱۳۶۵/۵/۱۳، ص ۱.
- ۲۷- مأخذ شماره ۶، ص ۱۱.

روزشمار جنگ

سه‌شنبه

۱۴ مرداد ۱۳۶۵

۲۸ ذی‌قعدة ۱۴۰۶

۵ اوت ۱۹۸۶

۳۷۴

در تداوم پی‌گیری برای آماده‌سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه "دربندیخان"، امروز جلسه‌ای با حضور فرماندهان نیروی زمینی سپاه و قرارگاه نجف در محل قرارگاه رمضان برگزار شد. در این جلسه ضمن بررسی میزان پیش‌رفت کار قرارگاه نجف و مسائل و مشکلاتش در خصوص این عملیات، بر مشارکت فعال قرارگاه رمضان برای ناامن کردن عقبه دشمن و همکاری با قرارگاه نجف تأکید شد. در این زمینه، فرمانده نیروی زمینی سپاه (برادر شمخانی) موارد زیر را به‌عنوان مأموریت‌های محوله به قرارگاه رمضان در عملیات منطقه دربندیخان، بر شمرد:

- ۱- تأمین کردن اطلاعات برای قرارگاه نجف. ۲- انتقال یک تیپ به پشت سد دربندیخان.
- ۳- تأسیس قرارگاه در خاک عراق. ۴- انهدام تأسیسات برقی سد دربندیخان، پدهای هلی‌کوپتر، پل‌ها و تونل‌ها و ناامن کردن جاده‌ها. ۵- دیده‌بانی برای آتش توپخانه خودی. ۶- پخش شایعه در داخل عراق. ۷- عملیات محدود در محور سورکو. ۸- تهدید پایگاه هوایی کرکوک.

در این جلسه همچنین مشکلات منطقه عملیاتی را برادر شمخانی این چنین خلاصه کرد:

- ۱- مشکل آتش توپخانه. ۲- مشکل حفاظت و حضور جاسوس و ضدانقلاب در منطقه. ۳- دور بودن ما از خط. ۴- کم‌کاری یگان‌ها. ۵- وجود عقبه‌های نامناسب. ۶- مشکل روانی [بدین معنی که اجرای عملیات چند بار مطرح شد ولی اجرا نشد و این امر موجب نوعی ناباوری در نیروهای خودی شده‌است].

قائم‌مقام نیروی زمینی سپاه (برادر رحیم صفوی) نیز در این باره ضمن تأکید بر ارزشمندی هدف، در مورد امکان دستیابی به آن اظهار تردید کرد و گفت: «مشکل این‌جا را دو چیز می‌بینم: الف - حضور این حجم نیرو در منطقه، به احتمال ۸۰ درصد عملیات را لو می‌دهد. ب - دور بودن از خط درگیری با دشمن، به‌طوری که ۱۱ ساعت از نقطه رهایی تا نقطه درگیری باید پیاده‌روی کرد.^(۱)

در این جلسه، مسئولان نیروی زمینی که به دلیل مشکلات مذکور، در فرماندهان یگان‌ها اعتقادی جدی برای اجرای عملیات در منطقه دربندیخان ندیدند، تلاش کردند با تمسک به تأکید حضرت امام، در آنها روحیه ایجاد کنند و آنها را به اجرای عملیات ترغیب نمایند. فرمانده نیروی زمینی سپاه گفت: «تأکید امام در کسب اخلاص به‌خاطر مقاومت در پیروزی است. ما باید به تکلیف عمل کنیم. آنچه امام می‌داند و می‌بیند، ما نمی‌دانیم و نمی‌بینیم. برای ما که بازوی امام هستیم و بعد از ۲۵ روز هنوز کاری انجام نداده‌ایم، خیلی بد است. ان‌شاءالله با یک امید بالاتر باید عمل کنیم و اعتقاد به عمل پیدا کنیم.» وی در خاتمه ضمن ابراز امیدواری به حل مشکلات، گفت: «ان‌شاءالله نیرو و امکانات می‌رسد. بنابراین تا ۱۳۶۵/۵/۲۵ باید آماده کردن منطقه، شناسایی، طرح‌ریزی مانور و اقدامات دیگر همه انجام شود... حفاظت و زمان دو اصل متضادند. منطقه آلوده شده‌است بنابراین باید در زمان سرعت دهید تا حفاظت بیشتر رعایت شود.»^(۲)

۳۷۵

در تداوم تلاش سپاه برای افزایش میزان جذب نیروهای رزمنده و کسب حداقل توان لازم برای عملیات آتی، امروز فرمانده نیروی زمینی سپاه علی شمخانی، بر توسعه سازمان رزم سپاه به عنوان یک "اصل" تأکید کرد. وی در جمع فرماندهان گردان‌های قائم - که طبق برنامه گسترش سازمان رزم سپاه تشکیل شده‌اند - ضمن تشریح وظایف آنها گفت: «توسعه سازمان رزمی سپاه به‌دلیل توطئه‌های احتمالی سیاسی - نظامی دشمنان مخصوصاً سیاست نظامی دفاع متحرک عراق مطرح شد و هر چند سیاست دفاع متحرک عراق شکست خورده‌است اما اصل توسعه سازمان رزم سپاه هنوز پا برجاست.» وی ضمن اشاره به نامه‌سرگشاده اخیر صدام به مسئولان ایرانی - که بازتاب وسیعی در محافل بین‌المللی داشته‌است - آن را نشانه ضعف درونی و توجیهی برای دست زدن به جنایات جدید دانست. سپس بر تسریع در تقویت همه‌جانبه این گردان‌ها، خصوصاً در زمینه آموزش‌های رزمی و آمادگی برای فعالیت‌های ایذایی تأکید کرد. وی پیش‌بینی نمود که با موقعیت ضعیف کنونی دشمن، علاوه بر تقویت خطوط، مسئولیت‌های بیشتری به گردان‌های مذکور داده شود و آنها را در سطح تیپ گسترش دهند.^(۳)

در همین زمینه، به‌منظور تکمیل کادر نیروهای عملیاتی در آستانه اجرای عملیات‌های محدود نیروهای خودی، امروز رئیس ستاد مرکزی سپاه دستوری به این شرح به نواحی مختلف سپاه صادر کرد: «مقتضی است حداکثر تا تاریخ ۱۳۶۵/۵/۲۵، لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و لشکر ۸ نجف و تیپ ۴۴ قمر بنی‌هاشم (ع) را تکمیل نمایید.»^(۴) گفتنی است که یگان‌های مذکور به‌ترتیب قرار است در عملیات‌های مربوط به اسکله العمیه، منطقه حاج‌عمران و جزیره مجنون شرکت داشته باشند.

۳۷۶

عراق طی اطلاعیه‌ای اعلام کرد که هواپیماهایش امروز تأسیسات جزیره خارک را بمباران کرده و ۴۰ حمله هوایی علیه مواضع نیروهای ایرانی انجام داده‌اند. در این اطلاعیه همچنین ادعا شده طی همین روز، توپخانه دوربرد ایران شهرستان ابوالخصب و قصبه‌های خورمال و بیاره را گلوله‌باران کرده که بر اثر آن، یک غیرنظامی مجروح شده‌است.^(۵)

۳۷۷

مناطق بمباران‌شده شهر سنندج امروز مورد بازدید کارشناس سازمان ملل متحد در تهران، قرار گرفت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، نماینده سازمان ملل ضمن بازدید از دو منطقه مسکونی سنندج که هواپیماهای عراقی آنها را بمباران کرده بودند، عکس و گزارش تهیه کرد. وی همچنین قطعاتی از بمب‌ها و راکت‌های پرتاب شده به مناطق مسکونی شهر سنندج را جمع‌آوری نمود.^(۶)

۳۷۸

به دنبال حمله دیروز عوامل حزب دمکرات به دو پایگاه در غرب اشنویه که منجر به سقوط دو پایگاه و شهادت ۶ تن و اسارت ۲۳ تن از نیروهای خودی شد، صبح امروز نیروهای "جندالله" اشنویه و پیرانشهر پس از تعقیب ضدانقلابیون در ارتفاعات منطقه با آنها درگیر شدند که در نتیجه این درگیری، هفت تن از نیروهای خودی که روز گذشته به اسارت عوامل ضدانقلاب درآمده بودند، آزاد و شش تن از ضدانقلابیون کشته شدند و جنازه آنها به دست نیروهای خودی افتاد.^(۷)

۳۷۹

یک نشریه داخلی سپاه پاسداران امروز اخبار و گزارش‌هایی از درگیری نیروهای خودی با گروه‌های ضدانقلاب در نقاط مختلف کردستان انتشار داد که حاوی این مطالب است: بررسی آماری نشان می‌دهد که ده مورد از درگیری‌های خودی در منطقه با عوامل دمکرات و چهار مورد با عوامل کومله و دو مورد با نیروهای گروهک خبات و ده مورد با عناصر ناشناس بوده‌است که این نشان‌دهنده تحرک فوق‌العاده نیروهای حزب دمکرات است. همین اطلاعات حاکی است که حزب دمکرات نیز تحرک زیادی در حمله به پایگاه‌ها داشته‌است.

حوزه تشنجات و درگیری‌ها بیشتر در نوار مرزی بین ایران و عراق می‌باشد که از منطقه سیرو در آذربایجان شروع شده و تا اورامانات در استان باختران امتداد دارد. نیروهای دمکرات در قسمت شمال کردستان عمل می‌کنند و عوامل کومله بیشتر در اطراف سنندج و مریوان تحرکاتی داشته‌اند.

غیر از درگیری‌های فوق که با تلفاتی همراه بوده، ۴۱ مورد درگیری بدون تلفات بین رزمندگان اسلام و ضدانقلابیون نیز وجود داشته که مجموعاً ۶۷ مورد درگیری در یک ماه

(در هر روز بیش از دو مورد) است.

مطمئناً برادران ما در کردستان تحت فشار شدیدی قرار دارند به طوری که مجموعاً تلفات درگیری‌های فوق ۵۸ شهید، ۵۸ مجروح و ۷ اسیر می‌باشد که نسبت به آمار تلفات درگیری‌ها در خرداد ماه (۴۱ شهید، ۴۲ مجروح و ۵ اسیر و مفقود)، افزایش زیادی را نشان می‌دهد. از ضدانقلاب نیز در تیرماه ۳۳ کشته و ۲۸ نفر زخمی شده‌اند که در خرداد این آمار ۲۹ کشته و ۱۸ مجروح و ۲۰ نفر اسیر بوده‌است.^(۸)

در همین حال، براساس گزارش منبع مذکور، درگیری بین کومه‌له و دمکرات در جنوب کردستان همچنان ادامه دارد. در این درگیری‌ها تاکنون مجموعاً ۴۰ تن از دو طرف کشته و زخمی شده‌اند. این منبع می‌افزاید: به نظر می‌رسد که در صورت نبود کنترل خارجی، این درگیری‌ها به سرعت توسعه خواهد یافت، اما عراق تلاش می‌کند تا از گسترش این درگیری‌ها جلوگیری کند.^(۹)

در همین زمینه نشریه "کمونیست" (ارگان مرکزی حزب کمونیست - کومه‌له) اسامی ۶۹ تن از اعضای کومه‌له را که از آبان تا اسفند ۱۳۶۴ به‌دست رزمندگان اسلام و درگیری با حزب دمکرات کشته شده‌اند، درج کرده‌است. در میان اسامی، نام ۱۸ تن از فرماندهان تشکیلات و ۲۶ تن از مسئولان و کادرهای مهم کومه‌له به چشم می‌خورد.^(۱۰)

۳۸۰

سازمان مجاهدین خلق که مدتی است تلاش می‌کند تا مرکزیتی در شمال عراق تشکیل دهد، اخیراً در نقطه مرزی "داروغان" اقدام به ایجاد مقر مشترکی با کومه‌له نموده‌است.^(۱۱) سازمان مجاهدین خلق همچنین با محدود ساختن تشکیلات دانشجویی خود در خارج از کشور، نیروهایش را به عراق می‌فرستد. اخباری هم مبنی بر اعزام ۱۰۰ تن از اعضای این گروه به پادگان "سیدصادق" عراق برای گذراندن دوره‌های آموزشی وجود دارد. رجوی نیز پیام تبریکی به مناسبت هجدهمین سالروز انقلاب عراق برای صدام ارسال کرده که در آن خواهان پیشرفت و بهروزی مردم عراق شده‌است.^(۱۲)

۳۸۱

اخیراً گروه وابسته به بختیار موسوم به "نهضت مقاومت ملی" در شهر کراچی پاکستان دفتر نمایندگی تأسیس کرده‌است. افرادی که در این دفتر فعالیت دارند موظف هستند که ضمن تماس با سران اشرا بلوچ، بسیاری از افراد طوایف بلوچ را استخدام کنند و با مسلح کردن آنها، برای خراب‌کاری در داخل ایران اقدام کنند.^(۱۳)

۳۸۲

بمبی در ساعت ۴:۵۰ صبح امروز در تهران منفجر شد. بنا به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، بر اثر انفجار این بمب - که در جنوب شرقی میدان آزادی نزدیک خیابان آزادی کار گذاشته شده بود - یک عابر پیاده شهید شد و دو اتومبیل آسیب دیدند.^(۱۴)

۳۸۳

در ادامه اعزام نیروهای مردمی به جبهه‌ها، امروز نیز چندین کاروان "لیک یا امام" از شهرهای برازجان، ایلام، کرج، درگز و خمینی‌شهر عازم جبهه‌ها شدند.^(۱۵) همچنین دومین تیپ ایثار پلیس انقلاب شامل نیروهای داوطلب شهربانی‌های سراسر کشور صبح امروز طی مراسمی با بدرقه گرم هم‌زمانشان از دانشگاه پلیس ره‌سپار جبهه‌های نبرد شدند.^(۱۶)

اعزام نیروهای داوطلب شهربانی به جبهه‌های نبرد

۳۸۴

به گزارش مجلس‌اعلای انقلاب اسلامی عراق، میزان خودکشی و خودزنی در میان نیروهای ارتش عراق به‌طور چشم‌گیری افزایش یافته‌است. واحد خبر این مجلس به نقل از یک نظامی فراری عراقی اعلام کرد که نیروهای ارتش بعث عراق به سبب تعدی فرماندهانشان به حقوق و شرافت آنها و احساس بی‌هودگی از حضور در جبهه‌های جنگ، اقدام به خودکشی می‌کنند.

گروهی از نیروها نیز به دلیل فرار از جبهه‌ها و ترس از مقابله با رزمندگان اسلام، اقدام به خودکشی، خودزنی و یا مجروح کردن خود می‌کنند. این گزارش می‌افزاید که هم اکنون نیروهای امنیتی عراق ده‌ها تن از افراد نظامی عراق را به دلیل مجروح کردن خود، دست‌گیر و زندانی کرده‌اند.^(۱۷)

۳۸۵

به دنبال موضع‌گیری عربستان در مقابل این سخنان مسئولان ایران که باید موضعی مناسب در قبال حمایت کشورهای عربی منطقه از عراق گرفت، زایدن سلطان آل‌نهیان حاکم امارات نیز از نیروهای مسلح کشورش خواست که خود را برای دشوارترین آزمایش تاریخ خویش آماده سازند. وی ضمن بیاناتی که در روزنامه "درع‌الوطن" ارگان نیروهای مسلح امارات عربی خلیج انتشار یافت، خطاب به سربازان کشورش گفت: «از این که ملت ما در این روزها با شدیدترین خطرات مواجه شده و در معرض حمله قرار گرفته‌است، نباید بیمی به خود راه دهید.» وی از همه آنها خواست که نه تنها باید خود را برای دفاع از استقلال کشور و حفظ حاکمیت ملت خود آماده نمایند بلکه محافظت و نگهداری خلیج [فارس] نیز با آنهاست. وی این سخنان را به مناسبت بیستمین سال حکومت خود بر ابوظبی بیان کرد.^(۱۸)

همچنین رسانه‌های گروهی کویت - از جمله رادیو و تلویزیون این کشور - بیانیه دولت عربستان در مورد واکنش این کشور در قبال هرگونه حمله به عربستان و کویت را در صدر عنوان‌های خبری خود منتشر کردند. مطبوعات کویت در صفحات اول خود نوشتند که عربستان اعلام کرده‌است با تمام نیرو و امکانات از خود و سایر کشورهای شورای همکاری فوراً دفاع خواهد کرد. روزنامه "الرأی العام" تهدیدات ایران علیه عربستان و کویت را یک جنگ روانی خواند و نوشت: «این روش جدید ایران، اوضاع منطقه را مشکل‌تر می‌کند.» الرأی العام با اشاره به نقش میانجی‌گرانه کشورهای شورای همکاری برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، نوشت: «ایران نمی‌تواند تلاش‌های صلح‌آمیز کشورهای شورای همکاری را نادیده بگیرد.» الرأی العام افزود: به دنبال صدور بیانیه عربستان، مسئولیت هرگونه تشدید وضعیت جنگ در منطقه متوجه ایران خواهد بود. تشدید جنگ موجب خواهد شد نیروهای بیگانه در منطقه دخالت کنند و این خطری است که متوجه تمام کشورهای منطقه از جمله ایران خواهد بود.^(۱۹)

نخست‌وزیر مصر نیز اعلام کرد: «اگر عربستان سعودی و یا هر کشور عربی دیگر در حوزه خلیج فارس ناچار به رویارویی با تهدیدات حکومت اسلامی ایران شود، مصر به کمک آن کشور خواهد شتافت.» رادیو اسرائیل ضمن اعلام این خبر افزود: «علی لطفی این سخنان را در واکنش به اظهارات اخیر حجت‌الاسلام هاشمی‌رفسنجانی بیان کرد که گفته بود اگر عربستان سعودی، کویت و امیرنشین‌های دیگر کمک‌های نظامی و مالی خود را به عراق ادامه بدهند با واکنش‌های انتقام‌جویانه ایران روبه‌رو خواهند شد. علی لطفی تأکید کرد: هر کس به عربستان

صدمه‌ای برساند، گویی به مصر حمله کرده‌است و ما در برابر حملات و تهدیدات حکومت اسلامی ایران از رژیم پادشاهی عربستان سعودی حمایت کامل به عمل خواهیم‌آورد.»^(۲۰)

۳۸۶

خبرگزاری کنیا گزارش داد: «رئیس‌جمهوری کنیا - که در حضور معاون ریاست جمهوری عراق سخن می‌گفت - نگرانی خود را از جنگ میان ایران و عراق ابراز کرد. وی تصریح کرد که هر کدام از دوطرف را که از قبول یک راه حل صلح‌آمیز امتناع می‌ورزد، می‌توان به‌عنوان طرف‌دار مرگ و رنج انسانی به‌شمار آورد. رئیس‌جمهوری کنیا گفت که این کشور موضع خود را در مقابل جنگ ایران و عراق در اواخر ماه جاری در اجلاس کشورهای غیرمتعهد در حراره اعلام خواهد کرد. وی افزود: روابط میان کشورش و عراق بسیار حسنه است و به زودی به نفع دو طرف استحکام می‌یابد.» یادآوری می‌شود که "طه‌م‌حی‌الدین معروف" معاون صدام در آستانه اجلاس غیرمتعهدها، در چارچوب دیدار از چند کشور افریقایی تاکنون به تونس، مالی و گینه سفر کرده‌است.^(۲۱)

۳۸۷

سرانجام اجلاس اوپک بعد از ۹ روز بحث برای تعیین سهمیه اعضا، امروز با تصویب پیشنهاد ایران مبنی بر کاهش تولید اعضا تا سطح ۱۶ میلیون بشکه در روز و استثنا کردن عراق از سهمیه‌بندی، به کار خود پایان داد. این تصمیم بحران اخیر اوپک را که باعث کاهش شدید قیمت نفت در بازار جهانی شده بود، موقتاً پایان داد^(۲۲) (لایحه ضمیمه دارد).

آقای آقازاده وزیر نفت، در مورد این پیشنهاد گفت: «با توجه به این که عراق حاضر نیست با اوپک همکاری نماید، این مسئله مورد تأیید کلیه اعضای اوپک قرار گرفت که تولید خود را سریعاً حدود ۴ الی ۵ میلیون بشکه کاهش دهند که اجلاس به اتفاق آرا این پیشنهاد را پذیرفت. وی در مورد نتایج تصویب این پیشنهاد گفت: «در حالی که نتیجه این اجلاس هنوز اعلام نشده ولی شایعات آن منجر به افزایش قیمت نفت حدود سه الی چهار دلار در بازارهای جهانی شده‌است.» آقای آقازاده نتایج دیگر موفقیت به تصویب رسیدن پیشنهاد ایران را شکسته‌شدن جنگ قیمت‌ها، انسجام هرچه بیشتر اوپک، حذف روش‌های غلط قیمت‌گذاری و تخفیف‌های مخصوص دانست.^(۲۳)

در همین زمینه، وزیر نفت کویت پس از پایان اجلاس اوپک طی یک مصاحبه مطبوعاتی در مورد دلیل قبول پیشنهاد ایران در اجلاس ژنو، گفت: «پیشنهاد مذکور در مقایسه با دیگر پیشنهادهای ارائه شده ضمن کوتاه مدت بودن، از انعطاف بیشتری برخوردار بود به‌ویژه آن‌که سهمیه‌ای برای عراق نیز مشخص نساخته‌است.» وی افزود: این امر به معنی تغییر سیاست کشورش نمی‌باشد. وی خاطرنشان ساخت که سهم اوپک در بازار باید بیشتر از ۱۶ میلیون بشکه در روز باشد. وزیر نفت کویت افزود: کشورش پس از گذشت دو ماه معین‌شده، به احتمال زیاد از سیاست گذشته اوپک مبنی بر کسب سهم عادلانه در بازار جهانی نفت حمایت

خواهد کرد.^(۳۴) وزیر نفت عراق نیز پیشنهاد ایران در مورد کاهش کل تولید را مفید و قابل قبول توصیف کرد و تصریح کرد جنگ قیمت‌ها به نفع هیچ‌کس نیست.^(۳۵) وزیر نفت عراق در پاسخ به این سؤال که چرا عراق این پیشنهاد ایران را پذیرفته‌است، گفت: یک پیشنهاد خوب، خوب است حالا می‌خواهد از هر کجا آمده‌باشد.^(۳۶)

به‌گزارش خبرگزاری فرانسه از لندن، پس از این توافق، نفت خام "برنت" در بازار برای تحویل در ماه سپتامبر به بشکه‌ای ۱۲ دلار رسید.^(۳۷) عصر امروز نیز بهای یک بشکه نفت خام دریای شمال برای تحویل در ماه آینده تا حدود ۱۵ دلار افزایش یافت ولی سخن‌گوی بازار آزاد نفت در "رتردام" گفت: «معامله‌گران و کارگزاران این بازار هنوز به ادامه روند صعودی قیمت‌ها اطمینان ندارند و حالت صبر و انتظار در پیش گرفته‌اند.»^(۳۸)

این توافق در اوپک و موفقیت ایران در این اجلاس، بازتاب گسترده‌ای در رسانه‌های غربی ایجاد کرد. روزنامه امریکایی "کریستین ساینس مانیتور" نوشت: «این توافق احتمالاً ثبات مورد نیاز در بهای نفت را تأمین خواهد کرد و اگر پایدار بماند، می‌تواند اقتصاد ایالات‌های تولیدکننده نفت در امریکا را بهبود بخشد.» این روزنامه افزود: «امتیازهایی که رژیم اسلامی ایران داد، موجب شد تا سازمان اوپک به این توافق برسد. تاکنون ایران پیوسته اخطار می‌کرد که سهمیه تولیدش باید بیشتر از سهمیه عراق باشد اما فرصت‌های اقتصادی ایرانیان رو به اتمام است؛ رژیم ایران به‌درستی این را درک کرد که این آخرین فرصت برای بالا بردن قیمت‌ها است و بنابراین آن را دو دستی چسبید.»^(۳۹)

گزارشگر روزنامه "وال استریت ژورنال" نیز از اقدام اوپک به عنوان یک پیروزی سیاسی برای ایران و شکستی برای سیاست جنگ قیمت‌های عربستان نام برد.^(۴۰) رادیو امریکا نیز به نقل از همین روزنامه گفت که در جریان نشست اخیر در ژنو، تماس‌های سیاسی بسیار حساسی میان ایران و عربستان به عمل آمد. منابع ارشد دیپلماتیک عرب در خاورمیانه تأیید می‌کنند که از این پس برخورد سیاسی میان دو کشور بر سر هواداری عربستان از عراق و جنگ شش ساله با ایران کاهش خواهد یافت. ایران تعهد کرده‌است که از تهدید امنیت کشور سعودی از جمله، حمله به نفتکش‌های آن کشور در حوزه خلیج فارس پرهیز کند.^(۴۱)

محافل مطبوعاتی انگلیس از اجلاس اخیر به‌عنوان موفقیتی برای ایران نام بردند. روزنامه گاردین در تفسیری نوشت: «پیروزی ایران نشان داد که جمهوری اسلامی ایران پرستیژ توانایی ابتکارعمل در اوپک را دارد و اینک اوپک با ۱۶ میلیون بشکه تولید روزانه راه را برای بهبود بهای نفت هموار می‌سازد.»^(۴۲)

در این حال، مقامات امریکایی ناخشنودی خود را از موافقت اعضای اوپک با پیشنهاد ایران، نشان دادند و نیز آن را خطرناک توصیف کردند. وزیر انرژی امریکا گفت: «به‌نظر من اجرای این طرح به برقراری مجدد سلطه اوپک همچون سال‌های ۱۹۷۰ میلادی منجر می‌شود و برای امریکا و جهان آزاد مقرون به صرفه نخواهد بود، بلکه این امر غیرقابل قبول و خطرناک

است.^(۳۳) سخن‌گوی وزارت خارجه امریکا نیز در ابراز مخالفت وزارت متبوعش گفت: «ما همواره عقیده داشته و داریم که بازار آزاد و قانون عرضه و تقاضا قیمت نفت را تعیین می‌کند. ما فکر می‌کنیم که دولت‌ها نباید با تلاش خود برای تعیین قیمت نفت، در کار بازار آزاد مداخله کنند.»^(۳۴)

۳۸۸

به دنبال ملاقات روز گذشته معاون امور اقتصادی و بین‌الملل وزارت امور خارجه (محمدجواد لاریجانی) با "آندره گرومیکو" صدر هیئت رئیسه شوروی و تسلیم پیام آقای خامنه‌ای رئیس‌جمهور به وی،^(۳۵) امروز نیز در مسکو با "ادوارد شوارد نادره" وزیر امور خارجه شوروی دیدار و گفت‌وگو کرد. به گزارش خبرگزاری تاس، در این ملاقات شوارد نادره با اشاره به زمینه‌های گوناگون موجود برای همکاری بین دو کشور، بر توسعه روابط دوستانه تأکید نمود. خبرگزاری تاس در خاتمه افزود: «هنگام بحث درباره جنگ ایران و عراق، وزیر خارجه شوروی مواضع اصلی این کشور را که طرف‌داری از پایان سریع جنگ ایران و عراق از راه‌های صلح‌آمیز سیاسی است، مورد تأکید قرار داد.»^(۳۶)

رادیو بی.بی.سی طی تفسیری در این باره گفت: «ایران خواهان ایجاد همکاری و روابط اقتصادی نزدیک‌تر با شوروی است و شاید برخی همکاری‌های نظامی هم مدنظر باشد. ولی در ترتیب تهیه سلاح ایران که بیش‌تر شامل سلاح‌های آمریکایی است، تغییر عمده‌ای حاصل نخواهد شد، بنابراین احتمالاً ایران بدون آن که تغییر اساسی در سیاست‌های خارجی و یا دفاعی خود بدهد، درصدد افزایش تبادلات خود با شوروی است.»^(۳۷) بی.بی.سی افزود: «با توجه به سخنان پرزیدنت خامنه‌ای در پاسخ به نامه سرگشاده رئیس‌جمهوری عراق، ایران به درخواست شوروی برای پایان دادن به جنگ توجهی نخواهد کرد و شوروی هم گرچه حاضر به نرمش در قبال مسئله افغانستان است اما خروج نیروهایش مطابق با شرایط ایران نخواهد بود و بالاخره بسیاری از نمایندگان محافظه‌کار مجلس، بازاریان و علما با ایجاد روابط نزدیک با شوروی مخالفاند که این نیز خود باعث می‌گردد تا دولت ایران در بهبود بخشیدن روابط خود با مسکو جانب احتیاط را از دست ندهد.»^(۳۸)

۳۸۹

هفته‌نامه ساندی تلگراف نوشت: سرهنگ قذافی رهبر لیبی مجدداً موشک‌های "اسکاد" در اختیار ایران می‌گذارد. این موشک‌ها که قرار است جای موشک‌های مصرف‌شده قبلی را بگیرد، با پروازهای مخفیانه از طرابلس فرستاده شده‌است و ایران در حال حاضر ۲۲ موشک اسکاد با حداقل دو سکوی پرتاب دارد.^(۳۹)

۳۹۰

بر اساس یک دستورالعمل جدید در امر خدمت وظیفه، یکی از اعضای خانواده شهیدان، اسیران و مفقودان از خدمت نظام معاف خواهد بود. سرهنگ محمد سهرابی فرمانده ژاندارمری جمهوری اسلامی، در جریان سفر به شهرکرد در گفت‌وگویی مطبوعاتی ضمن اعلام این مطلب، افزود: این دستورالعمل برای اجرا به حوزه‌های وظیفه عمومی در سراسر کشور ابلاغ شده‌است.^(۴۰)

OOO

ضمیمه گزارش ۳۸۷: ارزیابی وزیر نفت ایران از وضعیت بازار نفت بعد از اجلاس ۱۴/۵/۱۳۶۵
اوپک

افزایش ناگهانی قیمت نفت خام در سال ۱۹۷۳ و تکرار این جهش تا مرز بشکه‌ای ۴۳ دلار با شدت و تداوم بیشتر در سال ۱۹۷۹ (پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران) و سرانجام آغاز سقوط قیمت‌ها از دسامبر ۱۹۸۵ (آذر ۱۳۶۴) به ۱۱ دلار و انعقاد قرارداد فروش حدود ۶ دلار هر بشکه نفت کویت، تحولات به هم پیوسته و مرتبطی هستند که سال ۱۹۸۶ را به سال جنگ قیمت‌های نفت خام تبدیل کردند^(۴۱)

موافقت ۱۲ کشور عضو اوپک با طرح جمهوری اسلامی ایران، بازار نفت را از نابسامانی نجات داد و قیمت نفت را که تا بشکه‌ای ۵ دلار در طول جنگ قیمت‌ها کاهش یافته بود، به حدود ۱۵ دلار بالا برد.

آقای آقازاده وزیر نفت، در مصاحبه‌ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی (تهران، ۱۴/۷/۱۳۶۵) ضمن ابراز رضایت از وضعیت بازار نفت پس از اجرای طرح ایران، گفت: «قبل از اجلاس گذشته [اجلاس مرداد ۱۳۶۵] اوپک به بحرانی گرفتار شده بود که هیچ‌کدام از اعضای آن دورنمای قیمت‌ها را پس از عدم توافق جز ۴ الی ۵ دلار برای هر بشکه و رقابت بسیار شدید برای سرازیر کردن نفت فراوان به بازار ندیدند، در حالی که در همان ابتدای اجلاس در محافل خصوصی مطرح می‌شد که عربستان حدود ۲۰ میلیون بشکه نفت اضافی در بازار دارد ضمن آن که عربستان، کویت و امارات متحده عربی مجموعاً حدود ۱۵ میلیون بشکه نفت در روز را داشتیم که این مقدار نیز به آسانی قابل تولید و صدور نبود ضمن آن که در آن شرایط مشتریان دنبال به دست آوردن نفت ارزان و سهل‌الوصول بودند و طبیعتاً ما در این زمینه دچار مشکل بودیم. علاوه بر اینها در اجلاس گذشته (مرداد ماه) عده زیادی از کشورهای عضو عقیده داشتند که اوپک روزهای آخر عمر خود را می‌گذرانند، چند کشور نیز قصد داشتند در صورت عدم توافق از اوپک خارج شوند بنابراین تمام این مسائل باعث شد که ما درصدد چاره‌جویی مشکلات برآییم.»

آقازاده ادامه داد: «تجربه اجلاس‌های گذشته نشان داده بود که بزرگ‌ترین و آشکارترین موانع بر سر توافقات اوپک، رژیم بعثی عراق است. از سوی دیگر، اطلاعات و محاسبات نشان می‌داد که توان تولید عراق از حداکثر دو میلیون بشکه در روز بیشتر نیست و این تولید را نیز از حدود یک سال و نیم پیش مداوماً انجام داده‌است، لذا ما پس از بررسی‌های بسیار به این نتیجه رسیدیم که کنار گذاشتن عراق از طرح کاهش تولید در حقیقت چیزی را عوض نمی‌کند یعنی امکانات جدیدی برای عراق ایجاد نمی‌کند. بنابراین یا می‌بایست شکست و از بین رفتن اوپک و فشار شدید بر درآمد ارزی را می‌پذیرفتیم و یا این که به‌طور موقت نقطه‌نظرهای ایران را که می‌توانست به بازار نفت ثبات ببخشد، به اثبات برسانیم و ایران با پیشنهاد این طرح، ضمن نجات اوپک و بازار نفت، توانست خود را در سیاست‌های خارجی و نیز در داخل اوپک موفق، قوی و نجات‌دهنده معرفی کند.»^(۴۲)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۵/۵/۱۴

- ۱- سند شماره ۱۲۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم (ابوالفضل موسوی)، ۱۳۶۵/۵/۱۲ تا ۱۳۶۵/۵/۲۱، صص ۲۱ و ۲۳.
- ۲- پیشین، صص ۳۳ و ۳۴.
- ۳- سند شماره ۱۸۱۴۲/پ.ن. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه نیروی زمینی، ۱۳۶۵/۵/۱۴، (نوار شماره ۱۹۹۴۴)، صص ۳۶ تا ۴۵؛ و- پیشین صص ۳۶ تا ۴۴.
- ۴- سند شماره ۸۳۸۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس رئیس ستاد مرکزی، ۱۳۶۵/۵/۱۴.
- ۵- واحد مرکزی خبر صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن "رادیوهای بیگانه"، ۱۳۶۵/۵/۱۵، ص ۱، به نقل از رادیو بغداد، ۱۳۶۵/۵/۱۴، اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۳۱۳ ارتش عراق.
- ۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۵، ص ۲، سنجندج، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۷- سند شماره ۲۲۶۱۱۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۵/۲۸، ص ۱۴.
- ۸- سند شماره ۲۲۶۱۱۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۵/۱۴، صص ۲۶ و ۲۹.
- ۹- پیشین، صص ۳۰ و ۳۳.
- ۱۰- مأخذ شماره ۸، ص ۵۴، به نقل از نشریه "کمونیست" ارگان مرکزی حزب کمونیست کومله.
- ۱۱- مأخذ شماره ۸، ص ۳۸.
- ۱۲- مأخذ شماره ۸، صص ۵۳ و ۵۴.
- ۱۳- مأخذ شماره ۸، ص ۵۱.
- ۱۴- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۵/۱۴، ص ۱۳، تهران، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۱۵- مأخذ شماره ۶، ص ۴.
- ۱۶- مأخذ شماره ۶، ص ۷.
- ۱۷- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۵/۱۵، ص ۱۸، تهران، واحد مرکزی خبر.
- ۱۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۹، ۱۳۶۵/۵/۱۵، صص ۳۹ و ۴۰، رادیو اسرائیل، ۱۳۶۵/۵/۱۴، به نقل از روزنامه "درع‌الوطن"، چاپ ابوظبی.
- ۱۹- پیشین، صص ۱۰ و ۱۱، به نقل از رادیو و تلویزیون کویت و روزنامه کویتی‌الرأی‌العالم.
- ۲۰- واحد مرکزی خبر صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن "رادیوهای بیگانه"، ۱۳۶۵/۵/۱۶، ص ۶، به نقل از رادیو اسرائیل، ۱۳۶۵/۵/۱۵.
- ۲۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۰، ۱۳۶۵/۵/۱۶، ص ۵، خبرگزاری فرانسه، به نقل از خبرگزاری کنیا.
- ۲۲- مأخذ شماره ۶، ص ۱۱، ژنو، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۲۳- مأخذ شماره ۶، ص ۷.
- ۲۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۶، ص ۱۱.
- ۲۵- سند شماره ۰۱۵۱۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش روزانه اطلاعاتی جنگ"، شماره ۱، ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۴، ۱۳۶۵/۵/۱۴.
- ۲۶- روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۵/۱۵، ص ۲۰.
- ۲۷- مأخذ شماره ۶، ص ۱۱، به نقل از خبرگزاری فرانسه.
- ۲۸- مأخذ شماره ۵، ص ۶ و ۷، به نقل از رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۵/۵/۱۴.
- ۲۹- مأخذ شماره ۲۱، ص ۲۵، رادیو آمریکا، ۱۳۶۵/۵/۱۵، به نقل از روزنامه "کریستین ساینس مانیتور".
- ۳۰- مأخذ شماره ۱۸، صص ۳۲ تا ۳۴، رادیو آمریکا، ۱۳۶۵/۵/۱۴، به نقل از روزنامه "وال استریت ژورنال".
- ۳۱- سند شماره ۲۲۶۱۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۱، رادیو آمریکا به نقل از روزنامه "وال استریت ژورنال".
- ۳۲- مأخذ شماره ۶، ص ۷، لندن، واحد مرکزی خبر.
- ۳۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۲، ص ۱۱، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس.
- ۳۴- مأخذ شماره ۲۶، واشنگتن، خبرگزاری آسوشیتدپرس.
- ۳۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۴، ص ۲، تهران، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۳۶- مأخذ شماره ۶، ص ۵، به نقل از خبرگزاری تاس.
- ۳۷- مأخذ شماره ۱۸، ص ۲۰، به نقل از رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۵/۵/۱۴.
- ۳۸- مأخذ شماره ۱۸، صص ۲۴ و ۲۳، به نقل از رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۵/۵/۱۴.
- ۳۹- مأخذ شماره ۸، ص ۲۰، رادیو بی‌بی‌سی، به نقل از هفته‌نامه "ساندی تلگراف".
- ۴۰- روزنامه رسالت، ۱۳۶۵/۵/۱۵، ص ۲، شهرکرد، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۴۱- شرکت مطبوعاتی و تحقیقاتی فراندیش، رویدادهای سال ۱۳۶۵ (تهران: بهمن ۱۳۶۶)، صص ۱۵۸ و ۱۵۹.
- ۴۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۲۰۱، ۱۳۶۵/۷/۱۵، صص ۳۱ و ۳۲.